

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

24 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Ireneusz Kunicki

SSN Ewa Stefańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 24 lutego 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej K.S. i T.R.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 5 października 2022 r., V ACa 175/22,

w sprawie z powództwa K.S. i T.R.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

**1. uchyla zaskarżony wyrok w części, tj. w punkcie 1. i oddala
apelację pozwanego;**

**2. zasądza od Bank spółki akcyjnej
w W. na rzecz K.S. i T.R. po 5900 (pięć tysięcy dziewięćset) złotych
kosztów postępowania kasacyjnego.**

Ireneusz Kunicki

Jacek Grela

Ewa Stefańska

[S.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 października 2021 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie ustalił, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe [...] zawarta 18 września 2008 r. pomiędzy Bank1 spółką akcyjną w W. a K.S. i T.R. jest w całości bezwzględnie nieważna i zasądził od pozwanego Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów 145 528,27 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 19 lutego 2021 r. do dnia zapłaty oraz 71 497,77 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 19 lutego 2021 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo.

Wyrokiem z 5 października 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił ww. wyrok w części w ten tylko sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie ustawowych odsetek za opóźnienie od 145 528, 27 zł i od 71 497,77 CHF oraz wskazał, że pozwanemu przysługuje prawo zatrzymania zasądanego świadczenia do czasu zaoferowania przez powodów zwrotu świadczenia wzajemnego w wysokości 580 000 zł albo zabezpieczenia roszczenia o jego zwrot, a w pozostałej części oddalił apelację.

Sąd drugiej instancji ustalił, że powodowie 18 września 2008 r. zawarli umowę kredytu na cele mieszkaniowe [...] na 580 000 zł. Celem kredytu była budowa domu jednorodzinnego. Bank uruchomił kredyt i wypłacił im kwoty w PLN, zgodnie z terminami wypłaty transz określonymi w umowie. Powodowie rozpoczęli budowę domu na nieruchomości w J., w którym zamieszkali w drugiej połowie 2009 r. i mieszkają w nim do chwili obecnej.

15 lutego 2013 r. strony zawarły aneks nr [...], na mocy którego zastąpiono użyte w umowie wyrażenia „kredyt denominowany (waloryzowany)” wyrażeniem „kredyt indeksowany”. Ponadto, umożliwiono kredytobiorcom dokonywanie spłaty kredytu bezpośrednio w CHF. Dodano do umowy także m.in. postanowienia wskazujące na zasady ustalania kursów walut przez bank oraz definicję spreadu walutowego.

Powodowie uiścili na rzecz pozwanego łącznie 145 528,27 zł od dnia zawarcia umowy kredytu do 28 lutego 2013 r. Ponadto, uiścili na rzecz pozwanego łącznie 51 746,92 CHF w okresie od 1 marca 2013 r. do 30 czerwca 2018 r. oraz 19 750,85 CHF w okresie od 1 lipca 2018 r. do 28 lutego 2021 r.

Pismem z 18 czerwca 2018 r. powodowie wystąpili do pozwanego z reklamacją, powołując się na nieważność umowy kredytu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego na skutek eliminacji postanowień uznanych za niedozwolone, zawartych w § 2 ust. 2 i w § 9 ust. 2 i 6 umowy oraz w § 2 ust. 1 tej umowy (wprowadzającym indeksację w walucie CHF), umowa kredytu jest nieważna (bezskuteczna) *ex lege* i nie wiąże stron ze skutkiem *ex tunc*.

Sąd drugiej instancji uznał, że powodom przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu ww. umowy, zgodnie z art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c. Spełnione przez kredytobiorcę nienależnie na podstawie postanowienia abuzywnego świadczenie podlega zwrotowi choćby był on równolegle dłużnikiem banku.

Sąd Apelacyjny wskazał, że kredytodawca może skorzystać z prawa zatrzymania w celu uniknięcia zagrożeń związanych z niewypłacalnością kredytobiorcy (konsumenta). Obowiązek zwrotu kapitału jest czymś więcej niż zobowiązanie do świadczenia wzajemnego, ma charakter bardziej podstawowy niż obowiązek zapłaty oprocentowania. W myśl art. 496 k.c., jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaofiaruje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Przepis ten stosuje się odpowiednio do nieważności umowy (art. 497 k.c.), przy czym chodzi o nieważność *ex tunc*, a z taką mamy do czynienia w sprawie, zaś umowy kredytu należą do kategorii umów wzajemnych.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że skuteczne skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wzajemnego świadczenia pieniężnego wyłącza opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia. Opóźnienie powstaje wyłącznie wtedy, gdy dłużnik,

który nie spełnił terminowo świadczenia pieniężnego, nie może wskazać podstawy prawnej odmowy spełnienia świadczenia pomimo upływu terminu.

Powyższe orzeczenie zaskarżyli skargą kasacyjną powodowie, zarzucając naruszenie prawa materialnego tj.:

1. art. 58 § 1 i 2 w zw. z art. 353¹ i art. art. 385¹ k.c. przez ich nieprawidłową wykładnię polegającą na bezpodstawnym stwierdzeniu, że argumenty co do niezgodności umowy z zasadami współżycia społecznego czy naturą stosunku prawnego wykreowanego umową kredytu, powinny być kwalifikowane tylko przez pryzmat konsumenckiej ochrony i szczególnych przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych jako stanowiących *lex specialis* w stosunku do przepisów ogólnych, a nie w oparciu o ogólne normy Kodeksu cywilnego;
2. art. 385¹ k.c. przez błędną wykładnię i bezzasadne przyjęcie, że do uznania, iż dane postanowienie jest bezskuteczne względem konsumenta konieczne jest zakomunikowanie decyzji w tym zakresie przez złożenie przez niego oświadczenia co do świadomości skutków w tym zakresie;
3. art. 455 w zw. z art. 481 § 1 k.c. przez błędną wykładnię i bezzasadne uznanie, że pozwany nie pozostaje w opóźnieniu, a w konsekwencji niezasądzenie na rzecz powodów odsetek z tytułu opóźnienia w spełnieniu świadczenia, podczas gdy pozwany pozostawał w opóźnieniu co najmniej od dnia złożenia pozwu, tj. od 6 lipca 2018 r.;
4. art. 69 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w zw. z art. 487 § 2 k.c. przez przyjęcie, że umowa kredytu waloryzowanego jest umową wzajemną, podczas gdy z uwagi na brak określoności świadczenia kredytobiorcy na moment jej zawierania nie występuje ekwiwalentność świadczeń, co wyłącza możliwość uznania jej jako umowy wzajemnej;
5. art. 496 w zw. z art. 497 k.c. przez przyjęcie, że pozwany jest uprawniony do dokonania zatrzymania, podczas gdy umowa kredytu waloryzowanego nie jest umową wzajemną, a roszczenie pozwanego jest przedawnione, co wyłącza jego prawo do skutecznego podniesienia zarzutu zatrzymania.

We wnioskach powodowie domagali się uchylenia pkt 1 zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona.

Aktualnie spór ogniskuje się wokół dwóch podstawowych problemów, a mianowicie uwzględnionego przez Sąd *ad quem* zarzutu zatrzymania oraz w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych za opóźnienie.

Uznanie abuzywności głównych świadczeń stron, a takimi są postanowienia zawierające klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej (zob. np. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20), pociąga za sobą dalsze konsekwencje. Problemy te zostały w zdecydowanej większości rozwiązane w uchwale składu całej Izby Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w uzasadnieniu której wskazano m.in., że w praktyce zakwestionowanie przez kredytobiorcę związania niedozwolonym postanowieniem umownym jest najbardziej typowym przypadkiem, gdy można przyjąć, iż konsument odmawia potwierdzenia niedozwolonego postanowienia.

Z kolei stwierdzono także, że w orzecznictwie i doktrynie nie ulega wątpliwości, iż roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia mają charakter bezterminowy (zob. np. uchwały SN: z 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNC 1991, nr 7, poz. 93, i z 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75; wyroki SN: z 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76; z 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 166; z 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117; z 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03; z 11 marca 2010 r., IV CSK 401/09; z 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10; z 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12; z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 760/15; z 9 lutego 2017 r., IV CSK 171/16, i z 29 września 2017 r., V CSK 642/16). W tej sytuacji termin spełnienia świadczenia wyznacza się na podstawie art. 455 k.c. Powinno ono być spełnione niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego.

Aktualnie zarówno w judykaturze Sądu Najwyższego, jak i orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dominuje stanowisko, że w tożsamyh okolicznościach, jak w niniejszej sprawie, nie ma podstaw do podniesienia zarzutu zatrzymania.

Trybunał ten uznał, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności zawartej przez instytucję bankową z konsumentem umowy kredytu hipotecznego z uwagi na nieuczciwy charakter niektórych warunków tej umowy powołanie się przez tę instytucję na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od wspomnianej instytucji ze względu na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru tych warunków, od równoczesnego zaofiarowania przez rzeczonego konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od tej samej instytucji przez konsumenta na podstawie wspomnianej umowy, niezależnie od spłat dokonanych już w wykonaniu tej umowy (zob. postanowienie z 8 maja 2024 r., C-424/22).

Z kolei w uchwale składu siedmiu sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23 (OSNC 2025, nr 3, poz. 25) Sąd Najwyższy wskazał, że prawo zatrzymania (art. 496 k.c.) nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Nadto w najnowszym orzecznictwie uznano, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c. (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, OSNC 2025, nr 11, poz. 98).

Niewątpliwie, powyższe stanowisko miało również wpływ na zasadność skargi kasacyjnej w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie. Sąd drugiej instancji bowiem, uwzględniając zarzut zatrzymania, oddalił roszczenie o odsetki.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁶ zd. 1 k.p.c., uchylił wyrok Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i orzekł co do istoty sprawy

przez oddalenie apelacji pozwanego oraz zgodnie z art. 108 § 1 i art. 98 k.p.c. rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego.

Ireneusz Kunicki

Jacek Grela

Ewa Stefańska

[S.J.]

[SOP]